

Zprávy, informace, oznámení

Vystoupení sboru z Nebrasky

Ve dnech 9. – 12. 5. bude Univerzita Palackého hostit smíšený pěvecký sbor z naší družební univerzity v Nebrasce (Omaha), který řídí dr. Z. Randall Stroope. Sbor se představí na dvou koncertech: první, určený především pro studenty, se uskuteční 10. 5. v aule PdF UP od 17 hod., druhý koncert, tentokrát pro veřejnost, začíná 11. 5. v 18 hod. v Husově sboru. Spoluúčinkují sbory Katedry hudební výchovy PdF UP. Vstup je volný.

-red-

O Beethovenově Deváté

V úterý 2. 5. v 15 hodin prosloví na Katedře muzikologie FF UP (Křížkovského 8) prof. David B. Levy (Wake Forest University, Severní Karolína) přednášku na téma *Historical and Analytical Perspectives on Beethoven's Ninth Symphony*. Tlumočit bude prof. J. Vičar.

-red-

Setkání se slovenskými umělci odloženo

Podle sdělení organizátorů bylo připravované setkání s L. Chudíkem a M. Labudou, plánované na 27. 4., odloženo z důvodu nemoci obou umělců.

Nový termín setkání bude oznámen v dostatečném předstihu.

-red-

Upozornění pro čtenáře

Upozorňujeme, že v následujících týdnech dochází k dočasné změně periodicity univerzitního týdeníku: vzhledem k datu konání letošního ročníku Academia film Olomouc, v jehož průběhu se redakce Žurnálu UP věnuje práci pro festivalový zpravodaj AFO/INFO, vyjde příští číslo Žurnálu UP až 19. 5. (s uzávěrkou 16. 5.).

Redakce

Jen několik řádků

Kamenná, nikoli zkamenělá

V souvislosti s evaluací komisí CRE se vedení UP zamýšlelo nad otázkou poslání olomoucké univerzity. Bylo konstatováno, že některé obory mají působnost (kompetenci) celorepublikovou, ba i evropskou, jiné splňují parametry spíše regionální vysokoškolské instituce. Myslím, že je to přirozené, ve stejné situaci jsou i další „kamenné“ univerzity.

V souvislosti se vznikem olomouckého kraje od 1. 1. 2000 *de jure* a od 1. 1. 2001 *de facto* bude regionální poslání školy ještě zvýrazněno. Jistě bude žádoucí, aby na UP studovali i zájemci odjinud, protože by je měla lákat vysoká úroveň oboru, který je zajímavý. Na druhé straně by na jediné vysoké škole v kraji měli mít možnost studovat i ti, které zajímají obory technické (a ekonomické). Mám na mysli kompletaci univerzity, její doplnění o technickou (technickoekonomickou) fakultu. Toto opatření považuji za prospěšnější než zřizování vyšších odborných škol při průmyslovkách. Studium jinde bude stále dražší (cestovné, kolejné), navíc utracené peníze by zůstaly ve městě (v kraji). Tuto cestu již jiné vysoké školy nastoupily. A Univerzita Palackého by neměla zaostat, neměla by se z kamenné univerzity proměnit ve zkamenělou.

J. Schulz

Pozvánka na setkání olomoucké historické obce

V úterý 16. 5. se na půdě FF UP uskuteční setkání pracovníků a historiků, jejichž společným zájmem je odkrývání minulosti a zachování svědectví o současném stavu historické práce spjaté s Olomoucí, nazvané *Olomouc a olomoucká historická práce 2000*.

Jednání olomoucké historické obce se uskuteční v dopoledním (od 9 hod.) a odpoledním (od 14 hod.) programu v posluchárně U1 FF UP (nádvoří Rektorátu UP, Křížkovského 8, pravý trakt, 2. podlaží) a pokračuje ve večerní části (od 18.30 hod.) v seminární pracovně Katedry historie FF UP (Křížkovského 10, zadní trakt, 2. podlaží).

Vzhledem k obsáhlému programu setkání a více než čtyřem desítkám přihlášených pouze sdělujeme, že dopoledne budou referovat zástupci olomouckých archivních pracovišť (PhDr. B. Kaňák – Státní okresní archiv Olomouc; PhDr. J. Balatková – Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc; PhDr. P. Urbásek – Archiv UP) o současnosti a perspektivách odborné archivní a historické práce ve vztahu k Olomouci. Na ně naváže sdělení Katedry historie FF UP a Katedry germanistiky a nederlandistiky FF UP (prof. L. Václavek – *Bádání o literatuře německého jazyka v Olomouci*).

Odpolední část společného setkání je směřována ke studiu olomouckého a moravského raného novověku, a to za účasti kolegů z Katedry historie FF UP (M. Elbel, Ph.D.), Státního okresního archivu v Olomouci (PaedDr. Z. Kašpar), Muzea Komenského v Přerově (PhDr. V. Pumprla), Památkového ústavu v Olomouci (PhDr. H. Sedláčková – *Raně renesanční sklo v Olomouci*) či Katedry teorie a dějin výtvarných umění FF UP (prof. M. Tognier – *Hic sunt leones barokního malířství na Moravě*).

Volná místa na kolejích

SKM UP nabízí volná místa na kolejích. Zájemci včetně studentů bez nároku na kolej je se mohou hlásit u referentek jednotlivých kolejí: Šmeralova kolej – tel. 563 80 26, kolej J. L. Fischera – tel. 563 80 25, kolej E. Rošického – tel. 522 94 02. Informace poskytuje rovněž ubytovací kancelář SKM – tel. 522 60 57.

-skm-

Ze zasedání Kolegia rektorky UP

no v těchto případech zpřísnit a postihovat nikoli až opakovaně, ale i první pokusy o zcizení. Jak připomněl děkan FF UP doc. V. Řehan, studenti FF UP jsou při zadržení při krádeži vystaveni riziku podmíněného vyloučení ze studia již při prvním pokusu.

Členové Kolegia rektorky dále vzali na vědomí informace o vydávání a využití identifikačních průkazů (ISIC). Podle informací doc. R. Horáka by tyto průkazy měly od příštího školního roku platit jako kolejní a stravovací průkazy, průkazy na objednání jídla, pro vstup do knihoven, sloužit budou jako čtenářský průkaz a mezinárodní průkaz na cestovní slevy; další uplatnění identifikačních karet se bude postupně rozšiřovat.

Kvestor UP ing. J. Jirka předložil interní informace dokumentující výsledky hospodaření UP za rok 1999 (tzv. malý rozbor), podle jehož závěrů skončila UP minulý rok s kladným hospodářským výsledkem. Jak ing. Jirka dále sdělil, navzdory reálné situaci se podařilo

Druhá partie odpoledního setkání od 16.30 hod. je věnována zprávám o aktuálním stavu zhodnocování olomouckého kulturního odkazu minulosti. PhDr. J. Bláha (Katedra teorie a dějin výtvarných umění FF UP) bude informovat o raně středověké Olomouci jako problému kontinuity centra světské a církevní správy, prof. B. Mrňa, DrSc. (LF UP) přednese příspěvek o podobách studia dějin lékařství v Olomouci, Mgr. R. Fífková bude hovořit o problematice péče o olomouckou historickou zeleň.

Na setkání budou zastoupena v zásadě všechna olomoucká pracoviště, jejichž předmět zájmu se dotýká vztahu historie a současnosti. Záměrem pořadatele – Katedry historie FF UP je učinit sondu do olomouckého historicko-badatelského snažení ve vztahu k roku 2000 v co nejširším okruhu účastníků (na setkání budou přítomni také zástupci CMTF UP, Vlastivědného muzea v Olomouci, hosté z historických ústavů FF Univerzity Karlovy a redakce časopisu Historický obzor, mezi nimi prof. A. Škrivan). Podrobný program setkání *Olomouc a olomoucká historická práce 2000* bude rozeslán v prvním květnovém týdnu.

Výsledky jednání, o nichž později přinese zprávu, budou publikovány ve Sborníku prací historických (AUPO). Závěrem snad podstatná poznámka: organizačním garantem setkání jsou studenti Katedry historie FF UP – seminář Dějin historiografie zemí Koruny české.

-raf-

Turnaj ve vodním pólu

Ve dnech 13. a 14. 5. se koná na plaveckém stadiónu v Olomouci I. finálový turnaj ve vodním pólu I. ligy mužů.

Program:

13. 5. 2000

11.10–12.00 UP Olomouc – Ústí nad Labem

12.00–13.00 Přerov – Fezko Strakonice

19.00–20.00 UP Olomouc – Přerov

20.00–21.00 Ústí nad Labem – Fezko Strakonice

14. 5. 2000

8.10–9.00 UP Olomouc – Fezko Strakonice

9.00–10.00 Přerov – Ústí nad Labem

-red-

Dokončení ze str. 1

navázat na dynamiku růstu mezd; tento trend však podle jeho slov nelze očekávat v roce letošním.

Prorektor UP doc. R. Horák dále informoval o aktualizaci *Dlouhodobého záměru UP* a o přítomnosti zástupců NKÚ na UP, kteří se věnují otázkám převodu majetku mezi státem a univerzitou a čerpání dotací ze státního rozpočtu.

Jak dále uvedl prorektor UP doc. M. Mašlák, je připravována schůzka představitelů UP, Hospodářské komory, Okresního úřadu a zástupců podniků v regionu, která by měla předcházet dalším jednáním v konkrétních oblastech možné spolupráce.

V závěru jednání Kolegia rektorky UP informoval ing. J. Jirka o termínech dokončení stavebních prací v Neředíně a vyjádřil naději, že se studenti budou moci nastěhovat do objektů nových kolejí na počátku příštího školního roku.

-mav-

Zprávy, informace, oznámení

Rektorka Univerzity Palackého v Olomouci vyhláší

soutěž o Cenu rektorky UP

za nejlepší studentskou vědeckou nebo uměleckou práci v roce 2000

- a) vydanou tiskem
b) předloženou jako rukopis či umělecké dílo

Cena rektorky Univerzity Palackého se uděluje za práce v oboru

- a) biomedicínských věd,
b) matematiky,
c) přírodních věd,
d) pedagogických a psychologických věd,
e) jazykovědy a literární vědy,
f) věd o umění,
g) muzikologie,
h) ostatních společenských věd,
i) za realizaci uměleckého díla.

V každém z uvedených oborů se uděluje jediná cena. Autor oceněné práce obdrží finanční odměnu ve výši 3500 Kč formou mimořádného stipendia z centrálních prostředků UP. Cena nemusí být udělena v každém z vyhlášených oborů.

Přihlásit je možno seminární (ročníkové), diplomové a jiné studentské práce (do soutěže nebudou přijaty práce disertační a práce, které již byly přihlášeny v minulých letech), popřípadě jejich ucelené části. Přihlášeny mohou být i práce, které se neúčastily soutěže na fakultách.

Práce předkládají jejich autoři ve třech vyhotoveních ve standardní úpravě (pevně spojené listy) současně s vyjádřením konzultanta a přihláškou, která k dispozici na úseku prorektora pro vědeckobadatelskou činnost. Konzultant také navrhne dva oponenty. Realizaci uměleckého díla je možno doložit fotografickým, případně jiným záznamem. Práce se odevzdávají na úseku prorektora pro vědeckobadatelskou činnost UP.

Práce ucházející se o *Cenu rektorky UP* se předkládají do **30. 9. 2000**. Prorektor vyžádá dva oponentské posudky, jimiž doplní materiály pro jednání komise.

Komise jmenovaná rektorkou UP předložené práce posoudí a vybrané práce navrhne rektorce UP k ocenění.

-vav-

Blahopřání

Na konci ledna t. r. byl na Ministerstvu spravedlnosti ČR jmenován náš kolega M. Svozil, technik LF UP, soudním znalcem v oboru stavebnictví (stavby obytné, průmyslové a stavby občanského vybavení). Jmenování převzal z rukou ministra spravedlnosti JUDr. O. Mojeja.

Dodatečně také blahopřejeme k získání titulu „autorizovaný technik v oboru pozemní stavby“.

*Za kolektiv správy budov LF UP
B. Bundil, vedoucí správy budov LF UP*

Oprava

V poznámce k textu *Difrakční analýza – metoda téměř detektivní*, jehož druhá část vyšla v Žurnálu UP č. 27, jsme uvedli nesprávné iniciály: správné znění jména je doc. J. Kameníček, CSc.

Omlouváme se.

Redakce

Představujeme: kandidát na děkana CMTF UP

Ve středu 10. 5. 2000 proběhla na Cyrilometodějské teologické fakultě UP děkanské volby; jediným navrženým kandidátem na tuto nejvyšší akademickou funkci fakulty bude

dosavadní děkan doc. P. Ambros, Th.D., jehož zamyšlení nad současností a budoucností fakulty je obsahem následujícího příspěvku:

Program kandidáta na děkana CMTF UP

Volba děkana na CMTF UP v Olomouci je jeden z významných projevů akademické svobody a autonomie. Jí vyjadřuje bohoslovecká fakulta schopnost řídit odpovědně sebe samu. K čemu však tato svoboda a autonomie má sloužit a jaký má smysl? Domnívám se, že kandidát na funkci děkana má povinnost zodpovídat i tyto všeobecné otázky, poněvadž mu nový vysokoškolský zákon č. 111/1998 dává značné pravomoci i odpovědnost.

Osobně si vážím svobody, kterou teologická fakulta přijala v roce 1990 jako velký dar Prozřetelnosti. Plynou z něj i mnohé závazky. Po deseti letech trvání bohoslovecké fakulty je třeba připomenout, že současná doba je pro teologická studia radostná, dělná, tvůrčí. Liší se od mnoha dlouhých a bolestných desítek let: před padesáti lety komunistický režim, veden ideologickou nesnášenlivostí, vyloučil bohosloveckou fakultu ze svazku univerzity, fyzicky ji zlikvidoval a zotročil do ponižující role. Nově „otevřený prostor“ v roce 1990 nás na bohoslovecké fakultě zavazuje uskutečnit věci možné a v nich vyjádřit své nejhlubší aspirace inspirované oslovením a povoláním, rostoucí z křesťanské víry a tradice. Zcela nepochybně je naše svoboda vázána mnoha vnějšími i vnitřními okolnostmi (zdá se mi, že naše lidské hranice jsou větším břemenem než nedostatečné finanční prostředky), nelze opomenout ani riziko „negativní“ svobody. Přesto se však domnívám, že naším společným každodenním úkolem bude takové rozhodování, které bude vystaveno možné svobodné diskusi na univerzitě i mimo ni v naději, že se vydáme na cestu ke svobodě, která slýchá i odpovídá. Svobodná diskuse není totiž možná bez zápasu o osvobození každého člověka na rovině praktického uvažování. V něm poznáváme, jak mnohé věci si vzájemně dlužíme. Bylo to i poznání dluhů v mé dosavadní činnosti děkana, které mne vedly k tomu, abych vážně rozvažoval nad výzvou, přicházející z široké akademické obce, kandidovat i v dalším funkčním období.

Bohoslovecká fakulta je autonomní v míře dané platným státním a církevním zákonodárstvím. Autonomie je však možná pouze za „vysoce zaplacenou cenu“ (lze-li to tak obrazně říci), kterou si ne vždy dobře uvědomujeme: budeme moci řídit sami sebe pouze za předpokladu, že přijmeme omezení, která si sami uložíme a dobrovolně přijmeme. Autonomie univerzity i jejich jednotlivých částí je křehká z toho důvodu, že je vázána jistou mírou konsensu. Považuji za stěžejní ve funkci děkana povinnost garantovat všechny struktury dialogu, které jsou nejen zakotveny ve statutech naší fakulty, ale i ty jemnější, postupně se vytvářející v prostorech důvěry mezi pedagogy, zaměstnanci a studenty. Bohoslovecká fakulta nemůže ani „utíkat ze čí před světem“, ani „být ze světa“. Odpovědná účast na univerzitním životě je autenticky uskutečněnou autonomií s konkrétním obsahem. Jsme spojeni svým údělem, jindy jsme odsouzeni společně žít. V jednom i druhém případě neseme k sobě navzájem i jako celek povinnosti, jejichž obsah je předmětem kontinuální diskuse, ochoty přijmout složité vazby a vztahy a z nich plynoucí povinnosti. Takto vyjádřený princip solidarity nemá odebírat, ale podporovat vlastní iniciativu a aktivitu toho, komu se pomáhá.

Autonomie bohoslovecké fakulty obsahuje ještě jeden prvek: prostor svobody bádání

v teologii. Fakulta je prozatím jediným vysokoškolským a badatelským centrem teologické práce na Moravě. Z toho plyne její vysoká míra zodpovědnosti za rozvoj spekulativní i do praxe směřující teologie (a její věrné družky filozofie). Prostor autonomie a svobody katolické teologie je vymezen a určen vírou církve. Katolická teologie je vázána závazným učením učitelského úřadu církve. Tím se říká, že jsou při práci na fakultě zaručeny věrnost teologicky pojeté tradici i existence legitimního pluralismu a svobody katolických teologických škol. Je dnes dále nepochybné, že existují i jiné zdroje poznání mimo zjevení, bez nichž není možné teologii pěstovat. Teolog se určitě musí zabývat střežením zjevené pravdy, podobně vstupuje do otevřeného, opravdového dialogu s přirozeným, sekulárním i laicisticky pochopeným světem. Rozpory, které vznikají, se stávají polem oprávněných sporů, dokonce i sváru i konfliktů. Mohou se stát, někdy překvapivě, spojenectvím celé vědecké obce, hledající spolu s pravdou i dobro a krásu člověka i kosmu, a to za předpokladu vzájemné badatelské úcty, vědecké solidnosti a inspirovatelnosti tvůrčí síly lidské osoby.

Odpovědnost budoucího děkana vnímám zvláště palčivě v těchto konkrétních projevech života bohoslovecké fakulty:

- akreditace studijních programů fakulty v roce 2001;
- široký rozvoj jednotlivých fakultních pracovišť a jejich vzájemná koordinace, vyjádřené v *Dlouhodobém záměru*;
- činná účast na životě univerzity a spolupovytváření univerzitní kultury;
- stabilizace a kvalitativní rozvoj pedagogického a vědeckého sboru fakulty, včetně systematizace a strategie personálního rozvoje;
- posílení pozitivních trendů pedagogické činnosti (doktorské studium, kvalita seminářů a diplomových prací, vydávání skript a manuálů, distanční forma studia, kreditový systém, evaluace studenty);
- personální péče o studenty v tíživé sociální situaci, včetně stipendií;
- zavedení bakalářského studijního programu *charitní a sociální práce*, popřípadě jiných;
- rozvoj poradenského centra včetně otázek formace;
- rozvoj celoživotního vzdělávání včetně aktivní účasti na vzdělávacích programech církevních a společenských organizací;
- zpřístupnění knižních fondů teologických knihoven v Olomouci;
- růst vědecké, publikační a grantové činnosti;
- problematika umístění našich absolventů jako kritérium našich studijních programů;
- široká spolupráce domácí i mezinárodní, především v oblasti střední i východní Evropy a římských institucí.

Má dosavadní zkušenost ve funkci děkana se opírá o důvěrnou znalost bohatství, které v sobě akademická obec i ostatní zaměstnanci naší fakulty v sobě nosí a projevují. Pozorný a vytrvalý zájem Velkého kancléře, Mons. Jana Graubnera, olomouckého arcibiskupa, je celé naší fakultě velkou pomocí. Dobré partnerské vztahy s ostatními děkany i vedením univerzity po celou dobu mého funkčního období patří rovněž k mé dobré životní zkušenosti. To všechno jsou důvody, které alespoň částečně podhodlují rozhodnutí přijmout kandidaturu a motiv odhodlání stát v čele fakulty i v dalším funkčním období.

Doc. P. Ambros, Th.D.

Události

Rotunda Právnické fakulty UP se ve čtvrtek 20. 4. zaplnila účastníky semináře, který pod názvem *Drogová problematika v ČR připravilo olomoucké sdružení budoucích právníků Elsa*. Mezi účastníky patřili i P. Severa, poslanec PCR (KDU-ČSL), dr. I. Douša (Drop in) (na snímku vpravo), Mgr. J. Radimecký (sekretář mezirezortní protidrogové komise ČR) (na snímku vlevo) a M. Benda, poslanec PCR (ODS).

-red-
foto -tj-

Úspěch fotbalistů UP

Fotbalové družstvo UP se o víkend 14. – 16. 4. zúčastnilo Mistrovství Evropy v Paříži, jehož koordinátorem je Evropská studentská fotbalová asociace se sídlem v belgických Antverpách. Do celého turnaje se zapojilo na 170 univerzitních týmů z dvaceti evropských zemí, které byly rozděleny do čtrnácti víkendů a v rámci víkendů ještě do jednotlivých skupin, jejichž počet byl dán počtem účastníků v jednotlivých vikendech. Postup do podzimního finále, které se uskuteční opět v Paříži, má zajištěn vždy jen nejlepší tým z víkendu a potom ještě dva týmy z druhých míst.

Družstvo naší univerzity mělo ve skupině za soupeře mužstva Peterborough Regional College (Anglie), DHV Speyer (Německo) a St. Mary's University College (Severní Irsko).

V sobotu mužstvo UP porazilo Angličany 3:0 a Němce 7:0, v neděli – v zápase o vítězství ve skupině – remizovalo s Iry 1:1.

Těmito výsledky si UP zajistila vítězství ve skupině, ale protože při porovnání s vítězem druhé skupiny – University of Ankara – vyšel lépe turecký tým, může družstvo UP jen doufat v teoretický postup z druhého místa.

Ve druhé skupině se turnaje zúčastnilo družstvo Ostravské univerzity, které obsadilo druhé místo za již zmíněnou ankarskou univerzitou.

Tímto by členové družstva chtěli poděkovat za finanční a materiální pomoc Univerzitě Palackého zastoupené ing. M. Skutkou, tajemníkem FTK UP, Olomouckému dni, Olmě Olomouc, firmě Aquasag – výroba limonád a nápojů Doksy, firmě Impeco Olomouc, s. r. o., pivovaru Litovel a SK Sigmě Olomouc. Zvláštní poděkování patří také dr. Z. Fajferovi z Ostravské univerzity za vedení během mistrovství.

Výsledky UP:

UP – Peterborough 3:0 (Košta 2, Vitásek)

UP – Speyer 7:0 (Zapletal 2, Zaal, Košta, Pořízka, Sedláček, Pleva)

UP – St. Marys 1:1 (Košta)

Úspěšnými reprezentanty byli M. Kolčava, J. Pořízka, P. Vitásek, V. Jílek, P. Zaal, J. Hynek, M. Koniček, P. Zbořil, O. Košta, B. Koniček, D. Zapletal, J. Pleva, T. Ptáček, M. Rak, P. Sedláček.

-tp-

Geografie na českých univerzitách

Olomoucká pobočka EGEA (European Geography Association for geography students and young geographers) pořádala ve dnech 6. – 9. 4. 2000 studentskou konferenci pod názvem *Geografie na českých univerzitách*. Hlavním cílem organizátorů – studentů geografie PříF UP – bylo uspořádat setkání studentů pokud možno všech kateder geografie v České republice, a zprostředkovat tak výměnu informací o jednotlivých katedrách.

Slavnostní zahájení proběhlo 6. 4. 2000 v učebně „Z“ na Katedře geografie PříF UP, kde všechny přítomné přivítal doc. M. Pluskal, CSc., a zároveň podal stručnou charakteristiku systému studia geografie na PříF UP. Studenti poté projevili zájem o prohlídku pracoviště GIS (geografické informační systémy), kterou jim umožnil Mgr. P. Sedlák. Výrok jednoho ze studentů – „To se teda s našima brněnskýma gisama můžeme jít zahrabat“ – netřeba komentovat. Program poté pokračoval prohlídkou Olomouce a přednáškou o Islandu RNDr. J. Sudy z PdF ZCU Plzeň. Po jejím skončení se slova ujal Ing. Lazebníček, jehož zásluhou se značně uvolnila nálada a bylo možno shlédnout přes dvě stě diapozitivů s vesměs botanickou tematikou. Večírek, který následoval, byl uspořádán pod záštitou pivovaru Zubr Přerov, který sponzoroval občerstvení a ceny do soutěží.

V pátek 7. 4. následovala celodenní socioekonomická exkurze. Tvarůžkárna v Lošticích se stala první zastávkou, což značně ztížilo další cestování, protože si většina účastníků odvážela nějaký ten suvenýr. Ovšem do Velkých Losin dojeli všichni bez úhony, a mohli tak shlédnout i ruční výrobu papíru. Aby toho nebylo málo, po návratu do Olomouce už byl v chrámu sv. Mořice připraven prof. A. Schindler s poutavým vyprávěním o osudu varhan, samozřejmě s ukázkami hry na tento unikátní nástroj.

Sobota 8. 4. byla věnována fyzické geografii a úspěšně proběhla hlavně díky Mgr. I. Smolové, Ph.D., která ochotně zajistila výklad o hraničném krasu, což byl cíl druhé celodenní exkurze. Odpoledne museli účastníci využít všech dosud nabytých zkušeností ze zeměpisu, protože je čekala geografická hra sestávající ze zábavného zeměpisného testu a ještě zábavnějšího dvacetikilometrového pochodu s mezistanovištěm na Helfštýně.

Na ekologické středisko Sluňákov v Horce dorazili našťastí všichni a v pořádku a nic nebránilo tomu, aby pokračoval program našeho setkání. Po dlouhých nočních diskusích a krátkém spánku se pro zájemce konala exkurze do Litovelského Pomoraví, jež se díky vydařenému počasí stala krásnou tečkou za celou konferencí.

Na závěr by bylo třeba poděkovat všem, bez jejichž pomoci by nebylo možno akci uspořádat. Proto děkuji za podporu Katedře geografie, hlavně doc. M. Vysoudilovi, CSc., doc. M. Pluskalovi, CSc., Mgr. I. Smolové, Ph.D., Mgr. P. Sedlákově, doc. V. Vozenílkovi, CSc., a V. Uhlířové, sekretářce katedry. Dále pak RNDr. Kostkanovi z Katedry ekologie, L. Friedlovi (majiteli U-klubu) a v neposlední řadě sponzorům: ČGS, KC UP, Mlékárna Kunín, Penam – pekárna Hanka a pivovar Zubr Přerov. Nejvíce ale děkuji organizačnímu týmu ve složení S. Bařínová, D. Vojáčková, S. Šafaříková, T. Husáková, P. Kříž, L. Polednová, M. Košuličová, L. Navrátil, M. Kalivodová a E. Kaminská.

A. Kozáková,
předsedkyně EGEA Olomouc

V průběhu čtyřdenní konference *Směřování k udržitelnému rozvoji se v úterý 25. 4. v aule FF UP uskutečnilo živé natáčení diskusního pořadu České televize Na hraně.*

-tj-

Rozhovor

Historikové přispívají k upevnění česko-slovenských vztahů

Doc. J. Schulz, CSc., z Katedry historie FF UP pracuje v osmnáctičlenné Česko-slovenské komisi historiků, jejíž 12. zasedání se uskutečnilo v Bratislavě ve dnech 11. – 13. 4. 2000. Položili jsme mu proto několik otázek týkajících se její činnosti.

Kdo inicioval vznik Česko-slovenské komise historiků a kdy vznikla?

Vznik komise inicioval z české strany doc. V. Prečan, tehdejší ředitel Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, ze slovenské pak historikové dr. I. Kamenec a dr. D. Kováč, bratr bývalého slovenského prezidenta, kteří se vystřídali ve funkci ředitele Historického ústavu Slovenské akademie věd. Komise byla ustavena v roce 1994.

Co je náplní činnosti této komise?

Společná komise se schází dvakrát ročně, střídavě v českých zemích a na Slovensku, hostiteli bývají zpravidla univerzitní města. Komise se zabývá

problémy česko-slovenských vztahů zjm. v období let 1918–1992, projednává záležitosti organizační a vydává také ročenku, v níž jsou mj. prezentována jednotlivá univerzitní pracoviště, např. PhDr. J. Burešová, CSc., zde nedávno obsáhle představila Katedru historie FF UP. Při společných setkáních mají členové komise příležitost představit se studentům hostitelské univerzity i odborné veřejnosti. Bratislavské setkání společně komise na půdě Univerzity Komenského bylo zajímavé v mnoha směrech. Pódiiová diskuse, již se zúčastnilo asi dvě stě studentů, ale také některé politikové, mne utrdila v názoru, že čechoslovakismus skončil počátkem 30. let 20. století. Právě tehdy se uzavřel opožděný proces konstituování slovenského národa a to, co se událo potom, bylo jen logickým vyústěním této skutečnosti, i když pro Čechy, zvláště v letech 1939–1945, vyústěním velmi bolestným.

Z vědeckých pracovišť UP**Studium a analytické využití elektrochemické reakce vybraných dusíkatých heterocyklických biologicky aktivních látek**

(Projekt GAČR na Katedře analytické chemie Přírodovědecké fakulty UP)

Identifikace a stanovení stopových množství biologicky aktivních látek a jejich metabolitů v systémech životního prostředí je z celosvětového pohledu jedním z nejlépe sledovaných problémů analytické chemie. Střed zájmu se však stále více posunuje do oblasti aplikací v zemědělství, medicíně, biochemii a potravinářské produkce. Z tohoto pohledu je významným úkolem sledování polutantů z průmyslové výroby, ale také biologicky aktivních látek, a v důsledku možných redoxních reakcí i jejich meziproductů, které mohou mít souvislost s průběhem metabolismu těchto sloučenin v živém organismu.

Mezi biologicky aktivní látky lze zařadit několik skupin dusíkatých heterocyklických sloučenin. Jednou z nich jsou herbicidy s diazinovým nebo triazinovým skeletem, které vykazují selektivní účinky na rostliny. Jejich aktivita spočívá v inhibici fotosyntézy blokováním elektronového přenosového řetězce. Před deseti roky se dokonce podařilo v chloroplastech lokalizovat reakční centrum, jehož modifikace herbicidem způsobuje přerušení transportu elektronu. Vlastní mechanismus tohoto děje však dosud není znám.

Další analyticky zajímavou skupinou dusíkatých heterocyklických látek jsou rostlinné hormony – cytokininy. Po chemické stránce se jedná o deriváty 6-aminopurinu, které stimuluji buněčné dělení v rostlinných tkáních, zpomalují stárnutí některých orgánů, regulují dozrávání chloroplastů a ovlivňují mnoho dalších fyziologických a vývojových procesů. Některé cytokininy jsou také součástí určitých molekul nukleových kyselin všech buněčných organismů. Přirozené i syntetické cytokininy našly uplatnění v zemědělství jako rostlinné růstové regulátory. Metabolismus těchto látek tedy úzce souvisí se syntézou bílkovin a s procesem přenosu genetické informace.

Metabolické procesy jedné i druhé skupiny sledovaných látek představují celou škálu složitých chemických či biochemických pochodů, mezi nimiž významné místo zaujímají reakce oxidačně redukční. Studium těchto dějů v biologických materiálech je však velmi složité, mnohdy i se současnou technikou nemožné. Jedna z cest, která by mohla vést k lepšímu pochopení a napomoci k objasnění mechanismu biologických účinků a metabolických přeměn, je vytvoření elektrochemického modelu

přenosu náboje. Elektrodu lze totiž za určitých podmínek považovat za jednoduchý model biologického receptoru, a tedy je možné předpokládat, že poznání mechanismu elektrodoových reakcí může přispět k objasnění interakcí studovaných látek s živými organismy. Intermediáty generované elektrochemicky bývají často obdobné produktům sledovaným v organismech *in vivo*. Tato problematika z elektroanalytického pohledu představuje studium především oxidačně redukčního chování a adsorpčních vlastností sloučenin na povrchu rtuťových elektrod a elektrod uhlíkových, zejména modifikovaných pastových, a to v diskontinuálních a průtokových systémech (FIA). S tímto krokem neoddělitelně souvisí vypracování spolehlivých a reprodukovatelných metodik pro stanovení velmi nízkých obsahů analytů voltametričnými metodami v modelových a reálných vzorcích.

Studium elektrodoových mechanismů není zcela novým výzkumným tématem našeho pracoviště. V nedávné době bylo zkoumáno elektrochemické chování některých pesticidů z řady aromatických nitrosločenin a symetrických triazinů. Na tyto poznatky navazuje současný grantový projekt, na jehož řešení se podílí také dva diplomanti prezenčního studia a doktorandka. Hlavním cílem je studium elektrochemického chování vybraných dusíkatých herbicidů na straně jedné, cytokininů a příbuzných látek na straně druhé, a to za různých experimentálních podmínek. Nejvýznamnější z nich je acidita měřených vzorků, která významně ovlivňuje průběh redukce, eventuálně oxidace, takže mohou vznikat různé meziproducty či finální sloučeniny. Zvažována je i záměna vodného reakčního prostředí za nevodné, v němž reakce přenosu náboje většinou probíhají postupně jednoelektronově, a lze tak očekávat vznik radikálů. Tyto intermedieální formy jsou často uváděny do souvislosti s toxicitou mnohých sloučenin.

K potvrzení předem vytvořených hypotéz elektrodoového mechanismu látek (na základě teoretických rozborů a zkušeností s látkami obdobné konfigurace) se využívá několik voltametričských metod – od klasické polarografie přes cyklickou voltametrii až po současně pulzní techniky řízené počítačem. K separaci a identifikaci reakčních meziproductů i produktů finálních je navíc využívána prepara-

tivní coulometrie na velkoplošné rtuťové elektrodě a analytický systém – vysokoúčinná kapalinová chromatografie v kombinaci s hmotnostní spektrometrií. Pro stanovení stopových množství látek je používána diferenčně pulzní voltametrie s rychlým nárůstem polarizačního napětí a adsorptivní stripping voltametrie – techniky, které se vyznačují vysokou citlivostí a v důsledku počítačového ovládní i uspokojivou přesností a dobrou opakovatelností.

Díčí výsledky dvouletého projektu byly prezentovány na celostátním semináři „Moderní elektroanalytické metody“ a na sjezdu chemických společností v Nitře. V současné době jsou v přípravě dvě publikace pro zveřejnění v zahraničních odborných časopisech.

Prof. M. Kotouček, PřF UP

Přečtli jsme za vás**Starost o univerzitu**

Je spravedlivé, aby se vzdělaná veřejnost postavila bez váhání za věc vysokých škol, ohroženou navrhovanými úspornými škrty. Nicméně je nápadné, že ta veřejná reakce nebyla tak výrazná, jak by se mohlo očekávat u národa, jemuž úsilí o první a druhou českou univerzitu bylo částí boje o národní svobodu. Domníváme se, že by se i univerzitní vrstvy měly pozastavit nad poměrnou vlažností, se kterou se na veřejnosti setkala navrhované úsporné opatření, zasahující naši nejvyšší organizaci vědy opravdu do živého. Hledáme-li příčiny tohoto úkazu, varujeme se jakékoli generalizace; najdeme nedostatky, jež nejsou obecné, ale jež přesto snižují v očích našeho kulturního světa význam našich vysokých škol.

1. Jistě jej snižují habilitace, které nejsou podloženy nejlepší vědeckou kvalifikací; snižují jej stoličky, ze kterých po léta letoucí nevyhází žádná vědecká práce a kde se i výkon učitelský omezuje na přečtení přednášek dávnou hotových. Přečíst přednášky, to by dovedl i pedel; v době tisku nebo hektografu je to mrhání časem profesora i posluchače. Buď pořádná věda, nebo pořádná výuka, která by nebyla odbyvána mechanicky a pedantně: to někdy chybívá některým oborům na našich vysokých školách k tomu, abychom na ně pohlíželi s náležitou vážností.

2. Málo srdečný poměr, který mívají absolventi našich vysokých škol k svému mateřskému ústavu, je dost nápadný; patrně tu něco není v pořádku, a zdá se, že jsou to zastaralé studijní i zkušební řády, co nepřipouští, aby vysoká škola zůstala trvalou duchovní obcí sdružující učitele i bývalé žáky. Řekli bychom, že snaha reformovat a demokratizovat život se bezmocně zastavila před branami starodávných i mladších fakult.

3. Naše věda (a té je mimo vysoké školy poskrovnu) má příliš málo vztahu k životu mimoakademickému. Uvedl bych, jak například v Anglii profesori univerzit dovedou psát o svých vědách pro laické čtenáře nebo jak dovedou svou nauku popularizovat v rozhlase; nehledíc k tomu, co tím dávají publiku na vědomostech a zájmeh, zřizují tím důvěrnější pouta mezi katedrami a veřejností. Pravda, musí se to umět; ale v každém umění je třeba předevošim živé lásky k věci.

Rádi bychom byli, aby bylo vědeckou práci našich vysokých škol víc a přesvědčivěji vidět; to závisí na nich, na jejich osobách i řádech. Pak by se nemohla vynořit povážlivá otázka, nemáme-li snad vysokých škol a stolic příliš mnoho; nezaplátitelná vědecká tvorba by na ni byla odpovědí umlčující.

K. Čapek, Lidové noviny, 22. 10. 1933 (výňatek)

Pocítujete jako historik animozitu současné slovenské politické reprezentace vůči Čechům?

Je třeba říci, že ačkoli někteří slovenští politikové se snaží vzájemné vztahy vyostřovat, činnost společné česko-slovenské komise naopak přispívá k jejich zklidnění. Velmi kladnou odezvu v tomto směru např. vzbudilo vystoupení prof. R. Kvačka (FF UK Praha). Dnes je důležité nedopustit, aby naše nrahdy blížící si jazykově a kulturně, byť částečně odlišné mentalitou, se od sebe příliš vzdálily, a posilovat naše vzájemné vztahy tak, aby zůstaly nadstandardní. Česko-slovenská vzájemnost je patrná zvláště u intelektuálů, při našem posledním setkání ze slovenské strany několikrát zaznělo, jak jsou Slováci vděční českým učitelům, kteří po r. 1918 výrazně posilovali novodobou slovenskou kulturu a vychovávali první generaci slovenských vysokoškolských učitelů.

Setkávají se členové komise na oficiální úrovni s vládními představiteli či členy diplomatického sboru obou zemí?

Ano, spolu s dalšími kolegy jsem se v Bratislavě setkal s ministrem zahraničí SR Kukanem, který se

zajímal o problematiku zastoupení slovenských historických reálií v českých učebnicích dějepisu s tím, že jim čeští historikové neposkytují dostatek prostoru. Protože jsem nedávno vydal učebnici dějepisu pro 7. ročník ZŠ, která je věnována středověkým dějinám, vysvětlil jsem panu ministrovi, že jsem se v tomto případě snažil začlenit české dějiny do kontextu dějin středoevropských a sledovat vztahy českých zemí k Polsku, rakouským zemím či Uhrám, jejichž součástí Slovensko tehdy bylo. Dějiny našich sousedů jsou pak v textu zastoupeny proporcionálně.

Zajímavý byl rovněž rozhovor s českým velvyslancem ve Slovenské republice Slánským o problematice vzdalování se češtině a slovenštině a o tom, jak je možné tomuto nepřiznávajícímu jevu čelit. Domnívám se, že jednou z cest by např. mohla být iniciativa olomoucké Katedry slavistiky, která by mohla v budoucnu pěstovat také studia slovanská.

Za rozhovor poděkovala

R. Fífková

Univerzitní pracoviště informují

Jaká budoucnost čeká Botanickou zahradu UP?

Krásné jarní počasí, které konečně v uplynulých týdnech zavládlo i v našich zeměpisných šířkách, nás inspirovalo k návštěvě Botanické zahrady UP, která leží v sousedství nejstaršího městského parku – Smetanových sadů. Botanická zahrada zde byla založena už v roce 1901, i když původně její zakladatel – Spolek botanické zahrady – zamýšlel v roce 1899 zřídit tuto zahradu pod městskými hradbami v právě vznikajících Bezručových sadech (tehdy Michalském parku). Od r. 1959 spravuje Botanickou zahradu Katedra botaniky PřF UP.

Na ploše 0,65 ha zde roste asi 2 000 druhů rostlin, najdeme zde např. největší živou sbírku středoevropské květeny v ČR. Nedílnou součástí Botanické zahrady UP jsou i druhy významné z hlediska užitkového – kulturní, léčivé a aromatické rostliny. Plochu zahrady

tvorí jednak parková část s keřovým a stromovým patrem, jednak centrální část se záhony, na nichž jsou pěstovány druhy rostlin uspořádané podle jednotlivých čeledí botanického systému. Naleznete zde také slatiniště s květenou slatinových mokřadů, jezírko s vodními rostlinami a alpinum, které bylo založeno již na samém počátku 20. století. Zahrada plní funkci didaktickou, a to především pro studenty UP, ale také shromažďuje a množí vzácné rostliny, které jsou v přírodě ohroženy. Seznam semen získaných z rostlin zde pěstovaných pak Botanická zahrada UP každoročně vydává jako *Index seminum* a případní zájemci si je mohou objednat.

V době naší návštěvy v polovině dubna zde kvetla řada běžných cibulovin, ale také vzácná áronovitá rostlina *Lysichiton kamtschatense* (na snímku T. Jemelky), koniklece, vzácná mochna jahodovitá, již si snadno spletete s jahodníkem, dymnivky, sasanky, pryskyřníky, magnolie, zimolez nejvonnější, keř, který vůni svých květů dělá skutečně čest svému jménu, a řada dalších druhů.

Botanická zahrada UP je také od dubna do září zpřístupněna veřejnosti, avšak ta podle vrchního zahradníka Katedry botaniky PřF UP V. Všetického u této zahrady příliš velký zájem neprojevuje, i když před dvěma lety vznikl tištěný průvodce po Botanické zahradě UP, který se snaží tento objekt prezentovat i mimo akademickou obec. Nevýhodou Botanické zahrady je skutečnost, že po přemístění Katedry botaniky z centra města do areálu v Olomouci-Holici je studentům i pedagogům hůře přístupná. Navíc po téměř století své existence by Botanická zahrada potřebovala podle V. Všetického některé radikální úpravy, např. komplexní rekonstrukci alpina, na něž se ovšem nedostávají finanční prostředky.

O tom, jak vidí budoucnost Botanické zahrady UP, nám prof. A. Lebeda, DrSc., vedoucí Katedry botaniky PřF UP, řekl: V historické Botanické zahradě UP byl nedávno opraven zahradní domek a naším záměrem je udržet ji pro univerzitu jako zahradu sbírkovou, systematickou, nikoli pro její krajinářskou hodnotu. Chtěli bychom si tuto zahradu ponechat už pro její polohu ve středu města a usilovat o to, aby byla více propagována a navštěvována veřejností. Současný kurátor zahrady ing. Kusák, i když je vynikající odborník, tuto snahu bohužel nepodporuje. Rádi bychom v Botanické zahradě také v budoucnu vybudovali posezení s poradenskou službou a případně i s prodejem odborné botanické literatury.

Pokud jde o holický areál, UP dostala před třemi lety od města plochu za zdejším skleníkovým areálem o rozloze asi 3,3 ha s tím, že se zde uvažovalo o výhledovém zřízení botanické zahrady typu arboreta, v níž by byly sbírky zakomponovány do krajinářské úpravy. Toto arboretum by sloužilo také k odpočinku studentů, případně by mohlo být zpřístupněno veřejnosti. Jeho součástí by měla být i genová banka léčivých a aromatických rostlin. Předběžnou studii tohoto záměru pro nás zpracoval ing. Finger, významný olomoucký zahradní architekt. Náklady na vybudování tohoto arboreta byly ovšem vyčísleny na cca 15–20 milionů korun, což je částka, kterou v současné době nemůže UP na tento záměr vynaložit. Dohodli jsme se proto, že zatím tuto více než tříhektarovou plochu vyčistíme a odplevelíme, což se také zásluhou zahradníka V. Všetického podařilo, a budeme ji udržovat v přijatelném stavu. Holický areál, který patřil Výzkumnému a šlechtitelskému ústavu zelinářskému, jsme totiž převzali ve velmi zbledlém stavu.

Náš záměr na zřízení arboreta jsme nyní zakomponovali do tzv. „objemové studie“, již jsme koncem loňského roku předložili MŠMT. Díky jí by PřF UP

mohla získat prostředky na dobudování celého holického areálu, kam by se v budoucnu měly přesunout všechny biologické katedry. Byla by zde vystavěna ještě jedna velká budova a také moderní herbárium. Náklady na jejich výstavbu by dosáhly výše cca 300 milionů Kč.

Zajímalo nás také, kolik stojí roční provoz Botanické zahrady UP a kdo jej hradí. Roční provoz Botanické zahrady UP každoročně naší katedru stál asi 50 tisíc Kč (kromě mezd). Od r. 1994, kdy jsme se přestěhovali do areálu v Holici, nám kromě údržby Botanické zahrady UP přibyla ještě údržba veškeré zeleně v tomto areálu, aniž by se tato padesátitisícová částka zvýšila. To nám dost zkomplikovalo situaci, našťastí jsme mohli přimnout zahradníka V. Všetického, který se o naši holickou zeleň ozorně stará a dohlíží také na Botanickou zahradu ve městě. Musím také zdůraznit, že na údržbu obou areálů nedostáváme zoláštní finanční prostředky, ale tato částka jde z rozpočtu naší katedry, i když holický areál využívají také další pracoviště PřF UP (např. Katedra biochemie, Katedra buněčné biologie a genetiky, částečně Katedra ekologie) stejně jako historickou Botanickou zahradu. I když jsem vedení PřF několikrát navrhol, aby nám vyčlenilo na údržbu obou areálů finance zoláštní, nesetkal se můj návrh s pochopením. Navíc poskytneme zdarma servis PřF a Rektorátu UP – dodáváme jim desítky květinových vazeb, které opět hradíme z vlastních prostředků, sdělil Žurnálu UP prof. A. Lebeda, DrSc.

Každý, kdo umí jen trochu počítat, z předchozích řádků jistě pochopí, že Botanická zahrada UP se rekonstrukce hned tak nedočká. Univerzita tak promární další možnost, jak se pozitivně prezentovat ve městě a v regionu, i když po této prezentaci volá řada hlasů už dlouho, mimo jiné také na stránkách Žurnálu UP.

R. Fífková

Nový studijní program veřejné správy na UP

Katedra politologie a evropských studií (KPES) FF UP zahájila počátkem tohoto roku přípravu na vytvoření nového magisterského programu veřejné správy. Hlavní složkou tohoto úsilí je tříletá spolupráce mezi UP a Valdosta State University (VSU), Georgia, USA, která je financována grantem amerického ministerstva zahraničí. Hlavním důvodem této spolupráce je využití schopností obou univerzit při vzájemném pojmenování potřeb každé z těchto institucí. Přednosti Valdosta State University jsou v dlouhodobých zkušenostech a úspěchu při řízení programu veřejné správy, zkušenostech, které přinesou Univerzitě Palackého výhody při zakládání nového studijního programu. Přednosti UP jsou v její mezinárodní orientaci a jejím zaměřením na střední Evropu a Evropskou unii.

Spolupráce pomůže UP rozšířit kurzy veřejné správy ze současných dvou kurzů na nejméně dvanáct – ambiciózní úkol, který vyžaduje školení a možná i zaměstnání nových pracovníků a navýšení počtu studentů.

Spolupráci s VSU řídí a zajišťuje proděkan ka pro zahraniční styky FF UP doc. M. Hirschová a lektori KPES K. Capuder a G. Assenza. Projekt zahrnuje následující části:

Program mezinárodního rozvoje katedry politologie a evropských studií (leden 2000 – červen 2002). Během tohoto projektu se sedmnáct pracovníků (sedm z UP a deset z VSU) na jeden semestr vymění, budou zaměstnáni vyučováním, rozvojem kateder a osnov, výzkumem a dalšími aktivitami. Vzájemná kulturní spolupráce s kolegy dodá oběma univerzitám jedinečnou možnost k profesnímu růstu a rozvoji. Kromě posilování odborných znalostí má

projekt přispět k posílení mezinárodních vazeb obou univerzit.

Distancní studijní program na internetu, který by měl umožnit studentům UP studovat kurzy veřejné administrativy vyučované na Valdosta State University.

Za úspěšné absolvování těchto kurzů obdrží studenti UP vysvědčení vydávané VSU.

Blok kurzů. Kurzy budou vyučovány domácími i zahraničními lektory. V tuto chvíli jsou připravována skripta obecného formátu tak, abychom si byli jisti, že všichni studenti porozumí obsahu kurzů. V příštích dvou letech bych chtěl pracovat s Katedrou politologie a evropských studií a místními akademiky. Chtěl bych jim poskytnout své zkušenosti ve vyučování tohoto oboru a seznamit je s novými přístupy a metodami výuky.

Obsáhlý studijní bulletin by pak měl umožnit studentům vybrat si informovaně specializaci na veřejnou správu a úspěšně dokončit program. Bulletin bude dále zahrnovat informace o celkovém programu, individuálních kurzech, požadavcích ke zkouškám, telefonní seznam, školní kalendář, studentské záležitosti a další.

Program školení pro české lektory, kteří potřebují zprostředkování více znalostí o veřejné správě na regionální, národní i nadnárodní úrovni. Protože se Česká republika připravuje na vstup do Evropské unie, místní účastníci potřebují uvést do problematiky významu role veřejné správy v rámci širší regionální organizace.

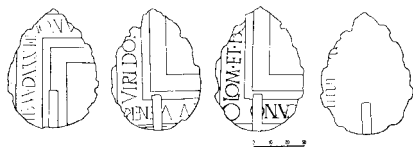
Program s Valdosta State University také zahrnuje vytvoření neziskové organizace, která bude pracovat se specialisty na veřejnou

Kulturní památky na UP

Tajemství piniových šišek

Tentokrát vás chceme seznámit s dosud málo známým a neobvykle dochovaným náhrobníkem olomouckého kanovníka Zikmunda Glocara. Mnozí si v souvislosti s tímto jménem vzpomenete na trilogii o olomoucké rodině Glocarů (E. B. Glocar: *Olomoucká romance*; *Magistr Gabriel*; *Olomoucká elegie*. Ostrava 1970). Pokud byste chtěli tento náhrobník někde v Olomouci hledat, měli byste s tím značné obtíže. Jeho tři fragmenty jsou doslova schovány ve dvou piniových šíškách na portálu vjezdu do někdejšího hospodářského objektu kapitulního děkanství na Václavském náměstí, kde mívala Univerzita Palackého svoji stolařskou dílnu (čp. 811).

K nálezu došlo v roce 1980 při restaurování kamenných součástí zmíněného barokního vjezdu. Brána je opatřena dvěma mohutnými piniovými šíškami (výška 71,5 cm a průměr 53 cm) a uprostřed zavěšeným erbem s leto-počtem 1709. Po transferu těchto kamenných prvků do kamenické dílny někdejšího Okresního střediska státní památkové péče a ochrany přírody v Olomouci (dnes Památkový ústav) bylo zjištěno, že obě šišky se dělí vertikálně na

dvě poloviny. Původní spojení zajišťovaly železné spony zalité olovem. Odstraněním spon se přišlo na to, že vnitřní styčné plochy všech čtyř polovin nesou části nápisu a tři z nich i plastickou výzdobu. Podle výzdoby a charakteru písma byly tři poloviny vytesány z jednoho většího celku – renesanční náhrobní desky a čtvrtá polovina z jiného, gotického náhrobníku.

Renesanční náhrobník, z něhož byly na počátku 18. století zhotoveny tři ze čtyř polovin šišek, byl vysekán z maletinského pískovce. Jeho původní rozměry nelze dnes přesně určit, ale určitě šlo o rozměrnou desku. Odhadem mohla být nejméně 210 cm dlouhá a 150 cm široká. Po jejím obvodu na mírně zvýšené liště probíhal pečlivě vysekaný jednořádkový latinský nápis ve formě renesanční nápisové majuskuly:

(---) IT . M . DXXXIII /
(.) ONV (---) IV VENERA /
VIRI DO (.) (---) CANO /
OLOM . ET . B (---) //

Přestože se nápis dochoval pouze ve fragmentech, dovídáme se z nich dvě důležité

správu z UP. Zařazení perspektiv americké neziskové organizace umožní pochopit možnosti dobrovolnosti a role občanské společnosti.

Důležitým úkolem je pracovat na úzkém spojení s dalšími zahraničními programy UP, včetně nynějších vztahů s Miami University, USA, University of Nebraska, USA, Haagskou univerzitou v Holandsku a dalšími univerzitami.

Všechny tyto aktivity by pak měly upevnit osnovy, rozvíjet Katedru politologie a evropských studií FF UP a připravit univerzitu na formální spuštění tohoto moderního programu v roce 2002. Do té doby nabídky kurzů a s tím spojené aktivity budou postupně přibývat.

G. B. Assenza, MPA (Harvard, USA), Ph.D.,
Cand. (Oxford, UK), lektor FF UP a ředitel
projektu veřejné administrativy
překlad: M. Polach, 1. ročník KPES FF UP

informace. Známe rok úmrtí a hodnost zemřelého. Byl jím kanovník olomoucké a brněnské kapituly, který zemřel v roce 1534. Vzhledem k místu druhotného použití částí náhrobníku a přímému vztahu nebožtíka k olomoucké katedrále je nepochybné, že náhrobní deska musela být původně umístěna právě v kostele sv. Václava.

Ve starých soupisech náhrobníků však není uveden žádný, který by bylo možno ztotožnit s nalezenými zbytky. V rukopisném soupisu sepulkrálních památek v katedrále z roku 1708 se však dovídáme, že v kapli sv. Cyrila a Metoděje visela kovová tabule (epitaf) kanovníka Zikmunda Glocara s nápisem: *Sigismundo Gloczar Inclit Olom. et Brun. Ecclesiarum Canonico ... Obiit Anno Domini 1534 6. die Julii* (Zikmund Glocar kanovník kostelů olomouckého a brněnského ... Zemřel léta Páně 6. července 1534). Proto si můžeme být jisti, že v olomoucké katedrále byl pořízen honosný kamenný náhrobník na hrobě kanovníka Glocara a ve zmíněné kapli umístěna současně nebo po odstranění náhrobníku tabule (epitaf).

Zikmund Glocar pocházel z Olomouce. Byl významným humanistou a členem učené společnosti. Měl licenciát obojího práva a je známo, že hodně cestoval. Jako vysoký církevní hodnostář byl dvořanem olomouckého biskupa Stanislava Thurza. Vedle olomouckého kanonikátu byl papežskou provisií jmenován arcijáhнем znojenským a současně byl kanovníkem brněnským. V roce 1500 získal pro-

božství v Olbramkostele a roku 1531 byl generálním vikářem olomouckého biskupa.

Tento pozoruhodný nález renesančního náhrobníku kanovníka Zikmunda Glocara je jedním z řady dokladů, jak se v minulosti nakládalo se staršími sepulkrálními památkami. Jen v katedrále a přilehlých prostorách (kapli a ambitu) bylo ještě v roce 1708 evidováno přes 120 památek, z nichž nezůstala do dnes ani jedna desetina.

(Viz Pojsl, M.: *Neobvyklý nález renesančního náhrobku v Olomouci*, *Vlastivědný věstník moravský*, 35, 1983, s. 99–102.)

Prof. M. Pojsl, CMTF UP
Kresba: M. Pojsl a P. Dvořáček, 1980
Foto: M. Valuškova

Na aktuální téma

Grantová úspěšnost UP: podprůměr

Na posledním zasedání Kolegia rektorky UP 20. 4. 2000 předložil prorektor UP doc. M. Mašláň, CSc., podklady k diskusi na téma *Analýza efektivní výzkumu a vývoje na UP*. K jejich zpracování byly použity údaje z několika posledních let (Grantová agentura ČR, Fond rozvoje VŠ a výroční zprávy některých jiných vysokých škol) s cílem přiblížit úspěšnost UP v grantových soutěžích z hlediska finančního přínosu. Jak uvedla rektorka UP, prof. J. Mačáková, při hodnocení grantové úspěšnosti dosud převládá názor, že její nižší úroveň je dána především malým podílem zastoupení UP v jednotlivých grantových komisích; podle výsledků předběžné analýzy, je však zřejmé, že tento aspekt v tomto směru nehraje klíčovou roli.

Z výsledků předložené analýzy vyplynuly následující závěry:

1) Univerzita Palackého je v oblasti získávání grantových prostředků v celorepublikovém srovnání podprůměrná: podle evidence projektů CEP (MŠMT) činil podíl prostředků na nespecifikovaný výzkum za rok 1998 pro UP pouhých 5,6 % a za rok 1999 dokonce jen 3,9 %; podíl akademických pracovníků UP činí přitom 7,9 %, takže v průměru (za roky 1998 a 1999) připadá na jednoho akademického pracovníka UP 84 tis. Kč prostředků na nespecifikovaný výzkum, přičemž republikový průměr je 139 tis. Kč (srovnatelná Masarykova univerzita v Brně získala na jednoho pracovníka 157 tis. Kč).

Počátkem roku 2000 byl na UP zaznamenán pokles prostředků přidělovaných UP ze státního rozpočtu na tzv. nespecifikovaný výzkum (výpočet vychází z míry grantové úspěšnosti v minulých dvou letech). Pokud by se olomoucká univerzita chtěla dostat alespoň na průměrnou úroveň, musí podle názoru

doc. Mašláňe zdvojnásobit prostředky získávané z grantových soutěží – potom by to znamenalo zvýšení příjmů UP asi o 80 miliónů ročně.

2) Úspěšnost podaných grantových projektů byla pro rok 2000 nadprůměrná, avšak počet získaných grantů ve vztahu k počtu akademických pracovníků je nízký. UP by měla získávat cca dvakrát více projektů a stejně navýšení by se mělo týkat i počtu podaných návrhů.

3) Ze získaných informací vyplývá daleko strmější nárůst řešených projektů v letech 1994–1999 na UP ve srovnání s MU a UK; UP má zřejmě potenciální rezervy a je schopna řešit větší počet projektů. Projekty UP nejsou finančně podceněny ve srovnání s jinými vysokými školami.

4) Ze srovnání věkové struktury UP a MU je patrné, že věk profesorů, docentů a odborných asistentů je přibližně stejný; MU však získává ze státem podporovaného výzkumu cca dvakrát více prostředků.

Za možné příčiny tohoto stavu označil prorektor UP doc. M. Mašláň menší vazbu UP na pracoviště Akademie věd a na zahraniční výzkumné instituce (např. do *Pátého rámcového programu EU* nezískala PŘF UP žádný projekt, na rozdíl od PŘF MU, která získala pět projektů); dále doc. M. Mašláň zmínil otázku přetížení pracovníků UP jinými aktivitami mimo UP či nesprávné preference výzkumu a vývoje na UP.

Po následné diskusi v Kolegiu rektorky UP k příčinám zjištěného stavu doporučila rektorka UP zástupcem fakult, aby se tomuto problému dále věnovali; Kolegium rektorky UP se k tématu vrátí na některém ze svých dalších zasedání.

-mao-

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

Vzešel máj (jak praví básník Karel Hynek Mácha) a žádalo by se skropit suchopárnou akademickou půdou záliškou sice vědeckou, leč přece jen poetičtější nežli obvykle. Předmětem naší úvahy budíž proto

POLIBEK,

a to ze zřetele etymologického. Pokud jde o dějiny polibky, spokojíme se konstatováním, že je to úkon odpovídající vyšší úrovni lidské civilizace. Vycházející ze zpráv cestovatelů popisujících obyčejně tzv. přírodních národů můžeme usoudit, že lidské bytosti se původně vzájemně očichávaly, eventuálně si třely nos o nos.

Polibek, tj. „dotek rty vyjadřující hnutí citové, hubička“ (jak definuje polibek Příruční slovník jazyka českého), je substantivum odvozené od slovesa **políbit**. Stará čeština měla i sloveso **líbiti** (tj. „jedenkrát políbit“, čili – jak rád píše Josef Škvorecký – „líbnout“), čeština současná dává přednost činnosti opakované – **líbat** (tzv. iterativum). Základ tohoto slovesa je celoslovanský, **lubъ** (staročesky **l'ubij**, dnes **líbýj**) znamená „milý, příjemný“, příbuzný staroindický výraz **líbhjati** se interpretuje jako „pocítuje touhu“. O samé realizaci polibky můžeme neznalého/neznalou poučit jak hollywoodská filmová konfekce, tak již tvorba našich literárních klasiků, např.: „Zavěsil se dlouhým polibkem na její višňová ústa“ (Alois Vojtěch Šmilovský), „Maruška zavřela oči za těch vášnivých polibků a chvíle se po celém těle“ (Alois Jirásek), „Doléhá na ni pln

starosti o ni, pokrýváje přitom její studené ruce polibky“ (Karolína Světlá), nebo „To je polibek Jidášův, a ona toho netuší“ (Božena Viková-Kunětická). Poslední doklad naráží na líčení evangelii (s výjimkou Janova evangelia), jak zrádný Jidáš označil pronásledovatelům Ježíše Krista polibkem – podle králického překladu „políbením“).

Ve svrchu citované definici polibku z PSJČ je uplatněno jeho synonymum, to jest **hubička**. I to je výraz průhledný, jedná se o deminutivum (zdrobnělinu) substantiva **huba**, jež původně znamenalo nejen „pysk, ústa“, ale i „tvar“ nebo „obličej“, a nepocíťovalo se pejorativně. Zdrobnělé pojmenování pro ústa se vztáhlo na akt ústý provozovaný, shodně jako např. v latině – **os** (ústa), **osculum** (polibek), italsky **oscuro**, španělsky **oscuro**. Český renesanční básník Hynek z Poděbrad praví: „...panna... podaš mi své ručičky, k tomu přepěkné hubičky, objímajíc mě tak mlouila...“ V českém lidovém prostředí se, jak známo, dávají pouze hubičky, proto se povídka Karolína Světlá a z ní čerpající libreto Elišky Krásnohorské pro operu Bedřicha Smetany může nazývat pouze a jediné **Hubička**, nikoli **Polibek**, **Pocel**, nebo dokonce **Pusa** či **Pusinka**.

Další synonyma polibku, tj. **pocel** a **pusa** (**puka**, **pusička**, **pusenka**, **pusinka**) mají původ zcela rozdílný. **Pocel**, dnes již zcela archaický, je odvozen ze slovesa (**po**)**celovat**, synonymního se slovesem **líbat** (srov. např. polské výrazy **pocałunek**, **całus**, chorvatský **celov**, ruský **poceluj**, bulharský **celuv-**

ka). Celoslovanský slovní základ **celъ** znamenal původně nejen „celý (úplný)“, ale též „zdravý, neporušený (kompaktní)“. Starší Slované se loučili přáním „**Čelъ!**“, tj. „(Vrať se) celý, zdravý!“ přičemž loučení doprovázeli polibky.

Výraz **pusa** s významy „ústa“ i „polibek“ se pokládá za městský či panský. **Polibek** (neřkuli **pocel**) totiž působí strojeně, literárně, **hubička** je zase příliš lidová, folklorní. **Pusa** pochází z rakouské hovorové němčiny – **Busse[r]**. Ještě v Jungmannově Slovníku česko-německém je **busa**, **büsa**. Původ tohoto substantiva je onomatopoický (zvukomalebný), stejně jako anglické **buss**, švédský **puss** – napodobuje zvuk, jenž vydávají rty při polibku, jak svědčí labiály (retně souhlásky) **b** či **p**. Stejně provenience jsou i další výrazy pro polibek, jako např. latinský **basium**, francouzský **bise**, španělský **beso**, slovenský **bozk**, polský **buzia**, ale také substantiva se shodným významem počínající souhláskou velární (patrovou) **k** – německé **Kuß** nebo anglické **kiss**.

J. Fiala

Diskuse, názory, ohlasy

Ad: Vzpomínky...

Ke vzpomínce doc. K. Kuběny na profesora Vejvodského si dovoluji malou poznámku – prof. Vejvodský pomohl svými operacemi tisícům pacientů. Jedním z nich byl za války i školák z Moravské Třebové, který se jmenoval Gustav Peichl. Rychlým a úspěšným zásahem zachránil zrak mladíkovi, z něhož se stal o dvě desetky let později jeden z nejslavnějších rakouských architektů. Je autorem studií rozhlasu a televize ORF ve všech zemích a městech Rakouska, autorem Halý umění v Bonnu, přístavby Städtisches Museum ve Frankfurtu, čistící fosfátové stanice ve Berlíně-Tegelu a v současné době i mateřské školy v nové vládní čtvrti v centru Berlína a mrakodrapu na předměstí Vídně. V letech 1973–98 byl profesorem mistrovské třídy pro architekturu na Akademii výtvarných umění ve Vídni a v letech 1987–89 byl i rektorem této vysoké školy. Vedle své architektonické činnosti se věnoval karikatuře: jeho první karikatury vyšly po válce v pražském časopise Dikobraz, později se pod pseudonymem IRONIMUS stal postrachem všech politiků, které trefně zachycoval pro noviny Die Presse (vedle rakouských a německých politiků i Brežněva, Dubček, Husáka i Havla...). V květnu 1997 měl velkou retrospektivní výstavu svého díla na Pražském Hradě.

Gustav Peichl, jehož maminka byla Češka z Moravské Třebové a tatínek Rakušan, nezapomněl dodnes český a stále na virtuózní zásah profesora Vejvodského vděčně vzpomíná...

Prof. V. Šlapeta, DrSc., ČVUT Praha

Ad: Aprílový žert

V úterý 25. 4. obdržela redakce Žurnálu UP e-mailem tento dopis, jehož pisatelka reaguje na Upozornění redakce z ŽUP č. 24, s. 8 z 31. 3. 2000.

Paní redaktorko,
vím, že moje reakce na Váš (Vaší redakce) aprílový žert je trochu opožděná, ale nemohu si ji odpustit. Byla jsem jedna z těch, která Vám na něj skočila. Jelikož jsem ve fakultním senátu, tak se trochu orientuji v momentální situaci naší univerzity. Bohužel musím říct, že si hodně lidí neuvědomuje, že situace není tak veselá. Určitá opatření budou udělaná a nebude to nic jednoduchého a pro nás vyhovujícího.

Jinak Vaše periodikum čtu pravidelně a jsem spokojená. Zertovat je třeba, ale na pravém místě. Měli bychom si konečně všichni uvědomit, co se děje.

Děkuji.

E. Troszková,
studentka FTK UP

... a příští týdný...

2. KVĚTEN

Katedra botaniky PřF UP – Laboratoř růstových regulátorů, Šlechtitelů 11, Olomouc-Holice, učebna č. 502, 16.00 hod.: P. Tarkowski: Biosyntéza cytokininů a deriváty cytokininů jako složky tRNA. Cyklus odborných přednášek.

PřF UP, Tomkova 40, Olomouc-Hejčín, učebna 301, 13.00 hod.: Ing. P. Martinek: Konstrukce bezkontextových gramatik. Seminář z univerzální algebry a uspořádaných množin. Pořádá Katedra algebry a geometrie PřF UP.

3. KVĚTEN

Muzeum umění, Denisova 47, 9.00 hod.: Česká touha cestovatelská. Setkání s cestovateli v rámci AFO 2000. Pořádá Katedra historie FF UP.

4. KVĚTEN

Neurologická klinika LF UP: 6. seminář univerzitního Společenství pro studium hlasu a řeči. Pořádá Ústav lékařské biofyziky LF UP, Katedra žurnalistiky FF UP a Katedra hudební výchovy PdF UP.

9. KVĚTEN

Katedra botaniky PřF UP – Laboratoř růstových regulátorů, Šlechtitelů 11, Olomouc-Holice, učebna č. 502, 16.00 hod.: M. Otyepka: Výzkum proteinů pomocí počítačových simulací. Cyklus odborných přednášek.

PřF UP, Tomkova 40, Olomouc-Hejčín, učebna 301, 13.00 hod.: RNDr. J. Klimeš, CSc.: TBA. Seminář z univerzální algebry a uspořádaných množin. Pořádá Katedra algebry a geometrie PřF UP.

PřF UP, Tomkova 40, Olomouc-Hejčín, učebna 202, 13.30 hod.: doc. J. Zeman, CSc.: O vlastnostech řešení jistých nelineárních rovnic

2. řádu. Seminář z diferenciálních rovnic. Pořádá Jednota českých matematiků a fyziků a Katedra matematické analýzy a aplikací matematiky PřF UP.

10. KVĚTEN

Katedra klasické filologie FF UP, Vodární 6, učebna 232, 13.30 hod.: Prof. F. Coulson (USA): Středověké latinské komentáře Ovidia ve 12. století. Anglická přednáška tlumočená do češtiny.

11. – 13. KVĚTEN

Výcvikové středisko Pastviny: Efekty pohybového zatížení v edukačním prostředí tělesné výchovy a sportu. Mezinárodní seminář. Pořádá Katedra učitelství tělesné výchovy FTK UP.

16. KVĚTEN

PřF UP, Tomkova 40, Olomouc-Hejčín, učebna 301, 13.00 hod.: RNDr. J. Klimeš, CSc.: TBA. Seminář z univerzální algebry a uspořádaných množin. Pořádá Katedra algebry a geometrie PřF UP.

17. KVĚTEN

TÚ LF UP, Hněvotínská 3: Prenatální diagnostika. Pracovní den. Pořádá Ústav lékařské genetiky a fetální medicíny LF UP.

TÚ LF UP, 16.00 hod.: Osteoartróza a rozbor vybraných kauzistik z revmatologie. Přednáškový večer III. interní kliniky FNO.

20. KVĚTEN

Kurty TJ Milo Olomouc: VII. ročník UP Open tenis. Tenisový turnaj jednotlivců. Pořádá FTK UP.

Atletický stadion TJ Milo Olomouc: Regionální speciální olympiáda. Pořádá Katedra aplikované tělesné výchovy FTK UP.